

ЕМИСИОННО-КАСОВА ДЕЙНОСТ НА БНБ

октомври – декември 2009 г.

I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ)

1. Динамика на парите в обращение

В края на декември 2009 г. парите в обращение¹ в номинално изражение достигнаха 8049.1 млн. лв. За едногодишен период стойността им отбеляза намаление, което спрямо края на декември 2008 г. е в размер на 1130.3 млн. лв., или 12.31%, докато през предходния едногодишен период (декември 2007 г. – декември 2008 г.) беше отчетен прираст от 768.6 млн. лв., или 9.14%.

¹ Банкноти, разменни и възпоменателни монети, емисии след 5 юли 1999 г.

През четвъртото тримесечие стойността на парите в обращение е нараснала с 376.4 млн. лв., или 4.91% в сравнение с края на третото тримесечие, което е с 2.95 процентни пункта (пр.п.) по-малко от нарастването им, отчетено за същия период на 2008 г. Увеличение на парите в обращение в рамките на разглеждания период беше регистрирано единствено през декември, което е характерно за този период на годината и е свързано с нарастване на потребността от налични пари през коледните и новогодишните празници.

Пари в обращение (млн. лв.)

	31.XII.2008	30.IX.2009	30.XII.2009	Изменение	
				в %	в %
	1	2	3	к.(3-1)/1	к.(3-2)/2
ПАРИ В ОБРАЩЕНИЕ – общо, в т.ч.	9179.4	7672.7	8049.1	-12.31%	4.91%
<i>Банкноти</i>	9032.1	7518.4	7892.1	-12.62%	4.97%
<i>Разменни монети</i>	142.9	149.7	152.0	6.40%	1.55%
<i>Възпоменателни монети</i>	4.4	4.6	5.0	13.57%	8.46%

В края на 2009 г. дялът на банкнотите в стойността на парите в обращение е 98.05%. През четвъртото тримесечие на съответната година той е нараснал с 0.06 пр.п. в сравнение с отбелязания към края на предходното тримесечие. За едногодишен период е отчетено намаление от 0.35 пр.п.

Към 30 декември 2009 г. дялът на разменните монети в стойността на парите в обращение е 1.89%. През четвъртото тримесечие той е намалял с 0.06 пр.п., а за едногодишен период е нараснал с 0.33 пр.п.

В края на четвъртото тримесечие дялът на възпоменателните монети в общата стойност на парите в обращение е 0.06%, като за едногодишен период е нараснал с 0.01 процентен пункт.

В изпълнение на монетната си програма за 2009 г. и на основание чл. 25, ал. 1 от ЗБНБ през четвъртото тримесечие на 2009 г. Българската народна банка пушна в

обращение златна възпоменателна монета „Св. Димитър Чудотворец“ с номинална стойност 100 лева.

Средната банкнота в обращение в края на четвъртото тримесечие на 2009 г. е 25.42 лв. В сравнение с края на предходното тримесечие тя е намаляла с 0.22 лв., а за едногодишен период бележи увеличение с 0.21 лв.

Спрямо края на предходното тримесечие, както и спрямо края на 2008 г. стойността на средната монета в обращение е намаляла с 0.01 лв. – от 0.14 лв. в края на 2008 г. на 0.13 лв. в края на 2009 г.

2. Динамика и купюрен строеж на банкнотите и монетите в обращение

В края на четвъртото тримесечие на 2009 г. в обращение са 310.5 млн. бр. банкноти, които са със 17.3 млн. бр., или с 5.88% повече в сравнение с края на септември 2009 г. Прирастът на стойността им спрямо същия период е 4.97% (373.7 млн. лв.), като в края на годината общата стойност на банкнотите в обращение възлиза на 7892.1 млн. лв.

За едногодишен период (спрямо края на 2008 г.) броят на банкнотите в обращение е намалял с 47.7 млн. бр., или с 13.32%, при нарастване съответно от 4.20%, отчетено през предходния едногодишен период (декември 2007 г. – декември 2008 г.) Стойността на банкнотите в обращение в края на годината е с 1140.0 млн. лв., или с 12.62% по-ниска от отчетената в края на 2008 г.

През четвъртото тримесечие на годината в структурата на банкнотите в обращение по стойност са настъпили следните изменения спрямо края на предходното тримесечие:

- намалява дялът на банкнотите от купюри 50, 5 и 2 лева, съответно с 1.52, 0.08 и 0.03 пр.п.;
- нараства дялът на банкнотите от купюри 100, 20 и 10 лева, съответно с 0.17, 0.99 и 0.48 пр.п.;

Номиналната стойност на банкнотите от 50 лева в обращение в края на 2009 г. е в размер на 2650.9 млн. лв., което им отрежда най-големия дял (33.59%) в общата стойност на банкнотите в обращение. С най-малък дял е стойността на банкнотите от 2 лева – 0.86% (като изключим дела на банкнотите от 1 лев).

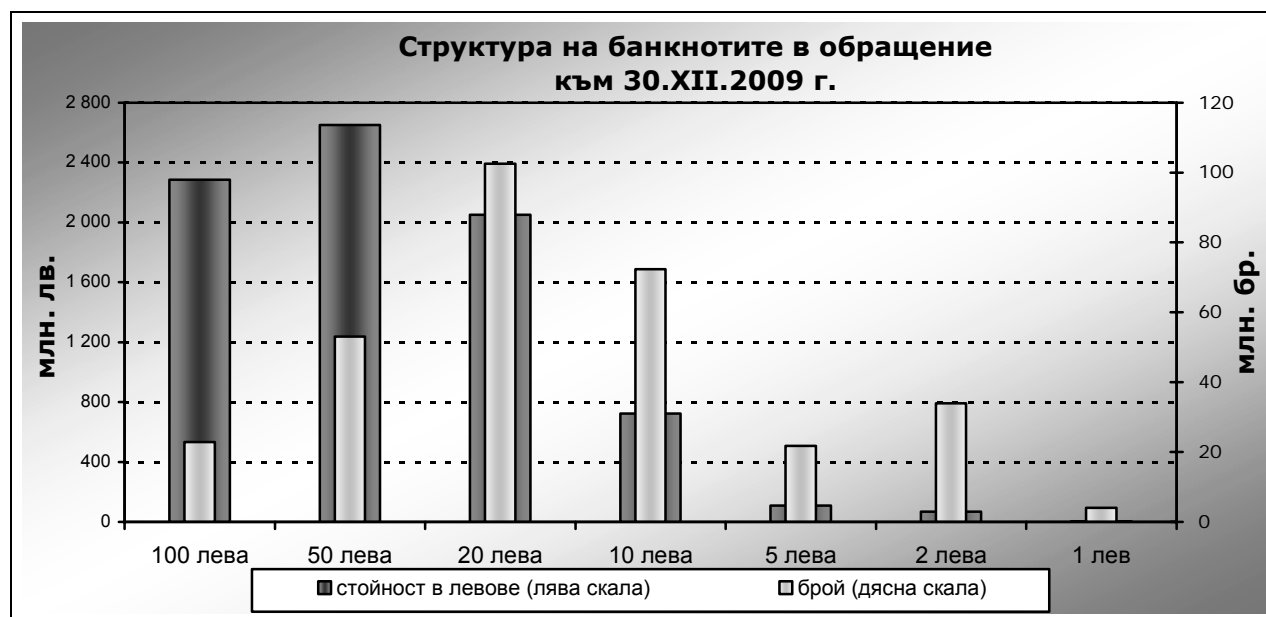
През отчетния период в структурата по брой на банкнотите в обращение са настъпили следните изменения спрямо края на третото тримесечие на 2009 г.:

- нараства дялът на купюрите от 20 и 10 лева – съответно с 0.99 и 1.03 пр.п.;
- намалява дялът на купюрите от 100, 50, 5, и 2 лева – съответно с 0.02, 0.93, 0.50 и 0.49 пр.п.

С най-голям дял в броя на банкнотите в обращение в края на 2009 г. е купюрата от 20 лева – 33.02%, като в края на 2009 г. в обращение са 102.5 млн. бр. банкноти от тази купюра.

За едногодишен период нарастване на дела на банкнотите в обращение по брой е отчетено при купюрите от 100, 20 и 2 лева, което е съответно с 0.85, 0.05 и 1.24 пр.п. В края на декември 2009 г. броят на тези купюри в обращение им отрежда дялове, както следва: 100 лева – 7.36%, 20 лева – 33.02%, и 2 лева – 10.93%.

За същия период намаление на дела на банкнотите в обращение е отчетено при купюрите от 50, 10 и 5 лева, съответно с 1.17, 0.75 и 0.38 пр.п. Дяловете на тези купюри в обращение в края на 2009 г. са съответно 17.07% – за купюрите от 50 лева, 23.31% – за 10 лева, и 7.01% – за 5 лева.

Броят на разменните монети в обращение към края на декември 2009 г. се е увеличил в сравнение с края на септември с 32.6 млн., или с 2.95% и достигна 1138.0 млн. бр. За едногодишен период прирастът им е 110.6 млн. броя (10.77%). През четвъртото тримесечие на 2009 г. стойностният размер на разменните монети в обращение е нараснал с 2.3 млн. лв. (1.55%), а за едногодишен период – с 9.1 млн. лв. (6.40%).

В края на декември 2009 г. делът на монетите от 1 и 2 стотинки в общия брой монети в обращение е нараснал в сравнение с края на септември съответно с 0.22 и 0.28 пр.п. Спрямо същия период при монетите от 5, 10, 20 и 50 стотинки и 1 лев е отбелязано намаление на дела им в интервала от 0.04 до 0.18 пр. п.

Промените в структурата на броя монети в обращение следват своите дългосрочни тенденции към спад на дела на монетите с високи номинали и увеличение на тези с по-ниски. За едногодишен период броят на монетите от 1 и 2 стотинки е нараснал съответно с 0.71 и 1.01 пр.п. , а делът на монетите от 5, 10, 20 и 50 стотинки и от 1 лев намалява спрямо края на декември 2008 г. съответно с 0.17, 0.44, 0.56, 0.27 и 0.28 пр.п.

Към 30 декември 2009 г. с най-голям дял в общия брой монети в обращение е разменната монета от 1 стотинка (28.72%), а с най-малък дял – тази от 50 стотинки (5.15%).

II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети

През четвъртото тримесечие на 2009 г. в Националния център за анализ (НЦА) на БНБ са регистрирани и задържани общо 3420 броя неистински български банкноти, които са циркулирали в паричното обращение. Броят на задържаните банкноти е с 387, или с 10.17% по-малък от общия брой на задържаните през предходното тримесечие. От общия брой на задържаните през четвъртото тримесечие на 2009 г. неистински български банкноти най-голям е делът на купюрите от 20 лева (52.46%), следван от тези от 50 лева с

дял от 45.18%, а дялът на купюрите от 10 лева е 1.67%. Неистинските купюри от 2, 5 и 100 лева през четвъртото тримесечие на 2009 г. са общо 24 на брой с общ дял от 0.69% от всички задържани през разглеждания период български банкноти.

В периода октомври – декември 2009 г. бяха регистрирани и задържани общо 252 бр. неистински български разменни монети от 50 стотинки. Броят на регистрираните и задържани през четвъртото тримесечие на 2009 г. неистински български разменни монети е със 103 бр., или с 69.13% по-голям в сравнение с третото тримесечие.

При изпълнение на функциите по извършване на експертна оценка на чуждестранни банкноти и монети, задържани на територията на България, през четвъртото тримесечие на 2009 г. в БНБ бяха регистрирани и задържани неистински чуждестранни банкноти, както следва: 6722 бр. евро, 159 бр. щатски долара и 59 бр. банкноти от други чуждестранни валути.

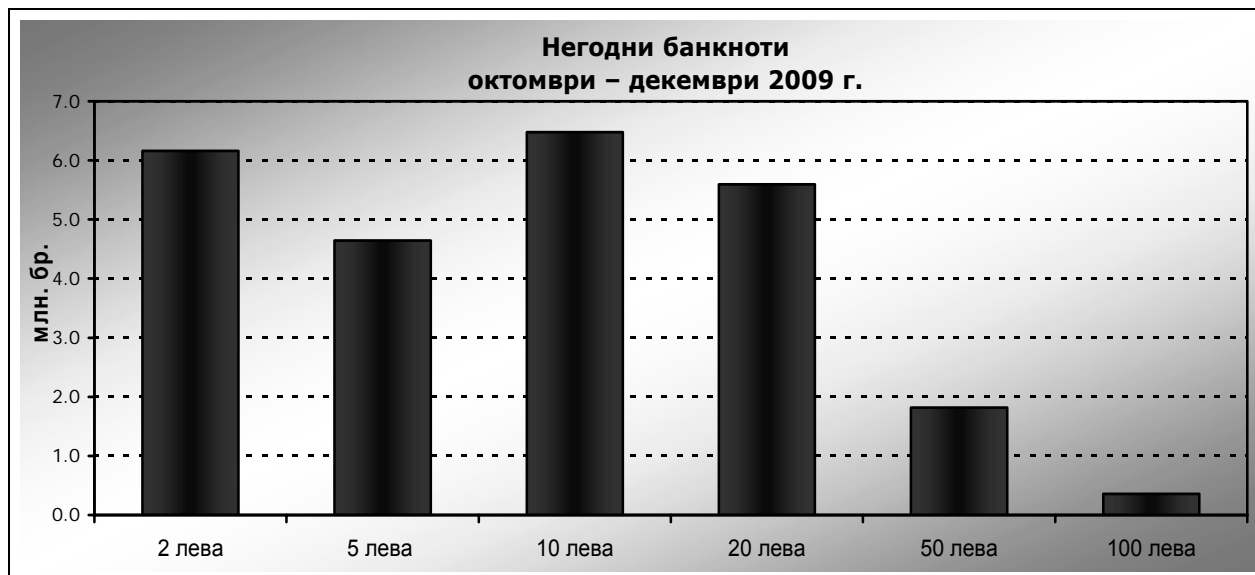
III. Негодни банкноти и разменни монети²

От общия брой проверени за истинност и годност банкноти през периода октомври – декември 2009 г., като негодни за последващо използване в паричното обращение са отделени 25.1 млн. бр. банкноти. Те са с 1.2 млн. бр. (4.81%) повече в сравнение с данните за отделените негодни банкноти през третото тримесечие на 2009 г.

² Това е броят на българските банкноти и разменни монети, които през отчетния период са оценени от БНБ като негодни и подлежат на унищожаване.

Спрямо четвъртото тримесечие на 2008 г. отделените като негодни банкноти са намалели с 3.8 млн. бр., или 13.32%.

За едногодишен период отделените като негодни банкноти са 100.7 млн.бр., или с 8.6 млн. бр. (7.84%) по-малко.

В резултат на машинната обработка на банкнотите, с най-голям дял в общия брой отделени негодни са купюрите от 10 лева – 25.85%. Отделените като негодни купюри от 2 и 20 лева имат относително близки дялове, съответно 24.58% и 22.34%. Делът на отделените през четвъртото тримесечие на 2009 г. като негодни купюри от 5 лева е 18.54%, а по-малки са дяловете на купюрите от 100 и 50 лева, съответно 1.43% и 7.25%.

При обработката на разменни монети в БНБ през четвъртото тримесечие на 2009 г. като негодни са отделени 87.3 хил. бр. и спрямо същия период на предходната

година те са нараснали с 83.44%. Отделените като негодни разменни монети са с 14.3 хил. бр., или 19.63% повече в сравнение с тези през третото тримесечие на 2009 г.